

Format de citation

Doležalová, Eva : recension de : Alexander Patschovsky, Ein kurialer Ketzerprozeß in Avignon (1354). Die Verurteilung der Franziskanerspiritualen Giovanni di Castiglione und Francesco d'Arquata, Wiesbaden : Harrassowitz Verlag, 2018, dans : Český časopis historický, 2021, 1, p. 198-199, <https://recensio-stag.lorax.sylab.com/r/a61e93e4379e4b3ca1b4032b19562093>

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

v městských knihách, by vydal na samostatnou a vicedílnou studii.

V závěrečné, osmé kapitole textové části knihy autor shrnuje výsledky svých analýz. Publikace je opatřena seznamem pramenů a literatury, soupisem vyobrazení, tabulek i grafů, kterým autor věnoval velkou pozornost, a konečně jmenným a věcným rejstříkem.

Významnou předností knihy jsou četné tabulky, kterými autor prokázal schopnost precizního vyhodnocování pramenných údajů a kvantitativní analýzy, často s velmi originálním úhlem pohledu. Kniha je napsána živě, pracuje s dobovým říšským kontextem a prozrazuje autorovu erudici. Až na zanedbatelné přehmaty v latině představuje kniha jako celek velmi užitečný a inspirující přínos, byť se omezuje na nepatrný zlomek pramenů. Vymezování se vůči badatelům, kteří pracovali s daleko větším počtem městských knih, by si zasloužilo odpověď „hic Rhodos, hic salta“. Přesto se Musílek pokusil vyrovnat se s obrovskou pragensiální literaturou svědomitě a nabídl neotřelé otázky a badatelské přístupy, včetně těch polemických.

Lenka Blechová

Alexander PATSCHOVSKY (ed.)

Ein kurialer Ketzerproceß in Avignon (1354). Die Verurteilung der Franziskannerspiritalen Giovanni di Castiglione und Francesco d'Arquata

(= Monumenta Germaniae Historica. Studien und Texte, Band 64)

Wiesbaden, Harrassowitz Verlag 2018, XVIII+136 s., ISBN 978-3-447-10968-0; ISSN 0938-6432.

Středověké inkviziční procesy s kacíři a jejich následné protokoly nejsou výjimečný-

mi středověkými prameny. Jsou dochovány v různé kvalitě i šíři v podstatě ze všech evropských zemí. Přesto se stále daří nalézat takové, které překvapí svým dochováním, svou exemplárností, či jinou anomálií. Takovým příkladem je i proces vedený roku 1354 proti dvěma toskánským františkánům spirituálům, totiž proti Giovanni di Castiglione a laickému bratrovi Francesco d'Arquata. Proces, který původně začal v Carcassonu, byl z rozhodnutí papeže Innocence IV. přenesen do Avignonu a na jeho zásah byl jeho vedením pověřen Guillaume Court, zkušený inkvizitor, francouzský teolog a kardinál, člen cisterciáckého řádu. Akta tohoto výjimečného inkvizičního procesu byla před nedávnem publikována v kritické edici erudovaným znalcem myšlenkových i náboženských hnutí doby vrcholného středověku, Alexanderem Patschovským.

Kniha má logickou a v pozitivním slova smyslu obvyklou strukturu. Autor předkládá historický rozbor obsahu procesu, dochování rukopisů, jejich rozbor a následnou edici doprovobenou kritickým poznámkovým aparátem. Autor přitom ve svém výzkumu identifikoval celkem osm rukopisů procesních akt roztroušených po celé Evropě, jeden z těchto rukopisů se mimochodem nachází i v Praze v Národní knihovně. Ovšem pouze dva z rukopisů uchovaly spis v úplnosti, ostatní jsou buď zkrácenými verzemi či pouze dochovanými výňatky akt. Text úplné verze dokumentu je podle Patschovského rozboru rozvržen do tří základních celků: záznamu notářů, kteří vedli protokol, zprávy o procesu degradace obou řeholníků a závěrečného kázání proti dvěma odsouzeným kacířům „Attendite“, které pronesl kardinál Guillaume Court. Patschovsky v úvodní studii dešifruje nejen vlastní průběh celého procesu od jeho

vyhlášení, resp. pověření Guillauma Courta vedením procesu, ale také jeho přípravné fáze. Avignonský proces začal 2. května 1354 a byl završen vykonáním rozsudků 3. června 1354. Proces se zjevně stal exemplárním příkladem, jak má být zacházeno s heretiky, osobami podezřelými z podpory radikálního směru františkánů spirituálů (beguini), krutě pronásledovanými už od druhého desetiletí 14. století. Příběh je přitom zajímavý tím, jak ostatně zdůrazňuje Patschovsky v úvodní studii, že oba souzené muže pravděpodobně svedlo dohromady náhodné setkání v Sant'Angelo a následné rozhodnutí vydat se společně na pouť do Santiaga de Compostela. Zajati byli právě na této cestě roku 1353 před branami města Montpellier carcassonskými inkvizitory, resp. jejich pomocníky.

Patschovsky přitom upozorňuje na skutečnost, že inkvizitoři, sídlící v Carcassonu, tímto způsobem a přes své přísluhovače vykonávali dohled nad poutníky, proudícími po tradiční svatojakubské stezce. V případě podezření pak neváhali zasáhnout, jak se ostatně stalo i oběma toskánským poutníkům. Patschovsky tak dokládá strategii inkvizitorů, kteří celkem správně mezi poutníky hledali podezřelé osoby, mezi něž v této době patřili zejména pronásledovaní stoupenci radikálního proudu františkánů spirituálů.

Giovanni di Castiglione i Francesco d'Arquata byli odhaleni již v Carcassonu (mj. i díky rukopisu, který s sebou nesli a který obsahoval pro ně usvědčující texty). Do Avignonu pak byli převezeni na jaře 1354 těsně před zahájením řízení už pouze pro účely veřejného a exemplárního procesu se stoupenci tohoto heretického myšlenkového proudu. Výpovědi obou obviněných přinášejí velmi syrový pohled na kruté

zacházení s uvězněnými osobami označenými za kacíře.

Publikace Alexandra Patschovského přináší nejen mimořádná a precizně edičně zpracovaná procesní akta, ale také velmi cennou a podnětnou úvodní studii, která ukazuje rozvinutou a efektivní síť inkvizice ve 14. století.

Eva Doležalová

Umrl król. 650. rocznica śmierci Kazimierza Wielkiego

Warszawa, Arx Regia – Wydawnictwo Zamku Królewskiego w Warszawie 2020, 143 s. s barevnými obr., ISBN 978-83-7022-279-6.

Polská medievistika měla v minulém roce dvě zajímavá až velká výročí: 700 let od korunovace Władysława Lokietka polským králem a 650 od smrti Kazimíra Velkého, posledního Piasta. Dva přední varšavské ústavy uspořádaly k oběma komorní historické výstavy. Archiwum główne akt dawnych tu první, Královský zámek tu druhou. O první podávám stručnou informaci v 1. čísle letošního ročníku Sborníku archivních prací, o té druhé pár slov tu. Neboť třeba říci, že k oběma byly vydány půvabné, populárně orientované katalogy, které vedle katalogových částí přinášejí i hodnotící stati psané předními odborníky. V prvním případě jde o dílo Janusze Grabowského, hlavním autorem druhého je ředitel Královského zámku profesor Wojciech Falkowski, autor úvodu, ale zejména klíčové stati, která se zabývá pohřebním rituálem v souvislosti s Kazimírovou smrtí (Dwa pogrzeby Kazimierza Wielkiego znaczenie ritualu, s. 9–36). Jde o interpretaci jeho prvního, kvapného pohřbu, který